

ULBROKAS DZIRNAVU EZERA PUBLISKĀS ĀRTELPAS IZVĒRTĒJUMS, TĀS ATTĪSTĪBA ILGSTOŠĀ PERIODĀ

Autors: Žanete MĀRTUŽA

RCK Arhitektūras katedras diplomande

e-pasts: zanete.martuza@gmail.com

Darba vadītājs: Mg.arch., Mg.paed. Inese REITĀLE

Anotācija

Stopiņu novada Ulbrokas ciema kultūrvēsturiskā un mūsdienās emocionāli vērtīgākā vieta ir Ulbrokas dzirnavu ezers. Tas atrodas apdzīvotās vietas centrā un ir pievilcīga vide vietējiem iedzīvotājiem, rīdziniekiem un ceļotājiem. Tas ir galvenais iemesls šīs vietas tālākai izpētei un labiekārtošanas projektiem. Ezera klātbūtne rosina pašvaldību būt radošai, uzlabot, pilnveidot, plānot un attīstīt teritoriju, arī publisko ārtelpu.

Izanalizējot Stopiņu novada pašvaldības attīstības plānošanas dokumentus – attīstības programmu, attīstības stratēģiju, teritorijas plānojumu, kā arī veicot iedzīvotāju aptauju – radās secinājums, ka Stopiņu pašvaldībai novada attīstības programmā jādefinē konkrēti mērķi un tiem atbilstošas rīcības, kas sekmētu kopējo attīstību un palīdzētu izstrādāt detalizētu plānu ar nepieciešamajiem infrastruktūras uzlabojumiem. Balstoties uz priekšlikumiem, bija jāizstrādā reāls apsaimniekošanas un rīcības plāns, kā arī attīstības modelis publiskās ārtelpas attīstības iespējām ilgtspējas kontekstā.

Atslēgvārdi: Ulbrokas ezers, teritorijas plānojums, publiskā ārtelpa, attīstības modelis.

Annotation

The cultural and historical site of the village of Ulbrooke municipality, and the most emotionally valuable place today, is the Lake Ulbrok Mill. It is located in the centre of a populated area and is an attractive environment for local residents, millennials and travelers. This is the main reason for further exploration and improvement projects. The presence of the lake encourages the local government to be creative, to improve, improve, plan and develop the area, including the public outdoor.

An analysis of the development planning documents of the municipality of the municipality, the development programme, the development strategy, the spatial plan, as well as the population survey, led to the conclusion that the municipality of the municipality should define specific objectives and actions relevant to them, which would contribute to overall development and help to develop a detailed plan with the necessary infrastructure improvements. On the basis of the proposals, a realistic management and action plan would be developed as well as a development model for public outdoor development opportunities in the context of sustainability.

Keywords: Lake Ulbrok, spatial planning, public outdoor, development model.

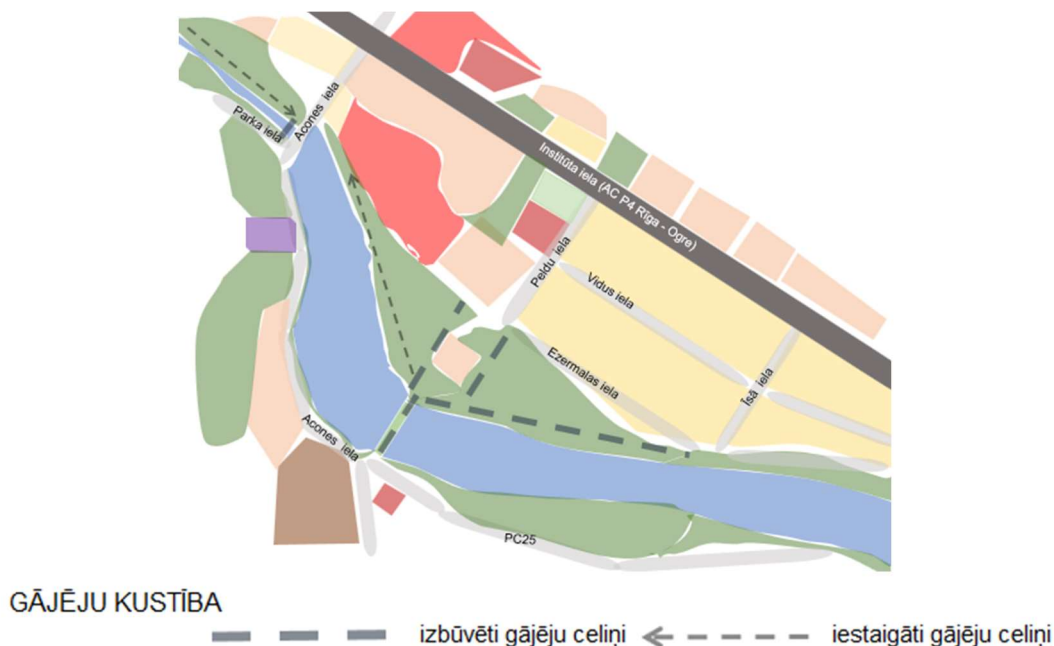
Ulbrokas dzirnavu ezera izveidošanās, tā attīstība un vieta Stopiņu novadā

Ulbrokas ezers ir mākslīga ūdenstilpe. Kādreiz tas bija Ulbrokas muižas pils dzirnavu dīķis, kas tika izrakts, paplašinot uz abām pusēm nelielo upīti Piķurgu. Mākslīgā ūdenstilpne bija paredzēta Ulbrokas muižas saimnieciskajām vajadzībām, pēc kāda laika mākslīgo ūdenstilpni paplašināja par dzirnav ezeru un nodēvēja par Ulbrokas ezeru, kam cauri joprojām tek Piķurga (Ezeri.lv, skat.20.10.2019).

Ūdensspēka izmantošana Latvijā attīstījās pakāpeniski. Ūdensratu dzirnavas pielaiķoja dažādu darbu veikšanai: eļļas, kaulu, piparu, pulvera, tabakas, krāsvielu un ģipša malšanai, kā arī tās izmantoja kokzāģētavās, dzelzs un vara āmuru, vadmalas veltuvju un vilnas apstrādātavās. Pēc Valsts Zemes bankas izdevuma "Latvijas dzirnavu saraksts" 1938. gada 1. jūlija datiem Latvijā darbojās 666 ūdensdzirnavas (Teivens, 1985). Dzirnavas nozīmēja saimniecisku neatkarību, tālab kara un laupīšanas karu gadījumos tās bija pirmais uzbrukumu mērķis. Aizsardzības nolūkos tās tika gan apjoztas ar mūriem, gan stingri apsargātas (Teivens, 1985). Dzirnavas ir bijušas tik vērtīgas, ka tika izmantotas gan parādu dzēšanai, gan dāvinātas ietekmīgu personu konkubīnēm, šādi fakti vairākkārt pieminēti hronista Rusova darbā (Rusovs, 2011).

Mūsdienās ezera divās daļās sadala šaura apmēram piecus metrus plata zemes strēle, kuru izmanto gājēji. Ūdenstilpne aizņem apmēram 12 ha un 1km garumā. Vidējais dziļums ir no 0,8m līdz 3,5 m. Ezers sadalīts divās daļās, to šķir 5m šaura zemes strēle, pa kuru iet gājēju celiņš. Ezers ir mītne tādām zivīm kā plicis, asaris, karūsa, līdaka, līnis, kā arī zutis un dzīvotne meža pīlēm, gulbjiem (Ezeri.lv, skat.20.10.2019).

Ulbrokas ezera ziemeļu daļā ir izveidots gājēju celiņu tīkls. Savukārt dienvidu pusē ir tikai Acones iela un pašvaldības ceļa PC25 posms (Pundurīši – Līdaciņas), kur gar brauktuvēm nav izbūvētas ietves. Tāpēc nav droša iespēja apiet apkārt ezeram. Daļēji labiekārtota ir tieši ezera ziemeļu puse.

1. attēls. Gājēju kustības organizācija pie Ulbrokas ezera (Avots: autora apkopojums)

Drošai gājēju kustībai ir izbūvēts gājēju tilts pār Piķurgas upi. Tomēr tam nav savienojuma ar gājēju ceļiem, jo tādu vienkārši nav. Organizēts arī velo un gājēju celiņš izbūvēts gar Valsts reģionālā autoceļa P5 Ulbroka – Ogre (Institūta iela). Šis celiņš savieno Ulbrokas ciema centru ar Vālodzes ciemu. Tas ir nozīmīgs ceļš, kas savieno Ulbrokas vidusskolu, kas atrodas Vālodzēs, ar Mūzikas un mākslas skolu, kas atrodas Ulbrokā.. Ezers un tā pieguļošā teritorija ir pašvaldības īpašums.

Iedzīvotāju interesi un vēlmi dzīvot Ulbrokā pastiprina Stopiņu novada demogrāfisko rādītāju analīze. Laika periodā no 2011.–2019. gadam novada iedzīvotāju skaits ir palielinājies. Turklāt iedzīvotāju skaits ir pieaudzis visās vecuma grupās. Īpaši pozitīva demogrāfiskā situācija ir vecuma grupā līdz darbaspējas vecumam. Ja rādītājs ir ievērojami lielāks nekā iedzīvotāju skaits virs darbaspējas vecuma, tas liecina, ka novadā nenotiek iedzīvotāju novecošanās, kā rezultātā starpība starp dzimstības un mirstības rādītājiem ir pozitīva.

Iedzīvotāju skaits darbaspējas vecumā šajā laika periodā ir bijis svārstīgs: 2015. gadā un 2016. gadā salīdzinājumā ar 2011. gadu tas ir samazinājies. Toties 2019. gadā jau ievērojami palielinājies. Tas nozīmē, ka nodarbināto iedzīvotāju skaits pēdējos gados arī palielinās. Līdz ar to arī nodarbinātības līmenis un ekonomiskās aktivitātes līmenis novadā pieaug.

Pēc definīcijas publiskie ūdeņi ir atvērta jeb publiska teritorija, kuru var lietot visa sabiedrība. Ulbrokas ūdenskrātuve (dzirnavu ezers) (turpmāk tekstā Ulbrokas ezers), atrodas Stopiņu novada centrā – Ulbrokas ciemā, attiecīgajai teritorijai gana blīvi apdzīvotā apvidū. Ezers ir populāra atpūtas vieta gan vietējiem novada iedzīvotājiem, gan arī rīdziniekiem.

Stopiņu novada attīstība stratēģijas un teritorijas plānojuma analīze

Šobrīd Stopiņu novada kopējā teritorijas platība ir 53km². Novads robežojas ar Rīgas pilsētu, Salaspils novadu (dienvidos), Garkalnes novadu (ziemeļaustrumos) un Ropažu novadu (austrumos). Kopā novadā ir deviņi ciemi – Cekule, Upeslejas, Saurieši, Rumbula, Vālodzes, Līči, Dreiliņi, Dzidriņas un administratīvais centrs – Ulbroka.

Esošo situāciju konkrētā vidē lielā mērā atspoguļo tās sabiedrības daļas viedokļi, kas dzīvo un attīsta šo vidi, viņu redzējums, kādus uzlabojumus nepieciešams veikt, lai sekmīgāk varētu īstenot izvirzītos mērķus, plānojot ilgtermiņa attīstību kopēja labuma veidošanā kā vietējā tā arī nacionālā līmenī.

Sabiedriskās domas izpēte.

Aptaujas gaitā, lai noskaidrotu respondentu redzējumu par brīvā laika pavadīšanu pie Ulbrokas ezera, tika lūgts viņiem atbildēt uz jautājumu: „Vai izvēlaties pavadīt laiku pie Ulbrokas ezera?” Iesniegto atbilžu analīze liecina, ka viņi labprāt izvēlas pavadīt laiku pie Ulbrokas dzirnezera. Pozitīvas atbildes devuši 88,3% respondentu. Nelabprāt brīvo laiku pavada pie ezera – 11,7% no aptaujāto kopskaita. Līdzīgu vērtējumu respondenti devuši arī par organizēto pasākumu apmeklēšanu pie ezera; vairākums respondentu apliecina, ka apmeklē pašvaldības organizētos pasākumus. Tomēr 20% no aptaujāto kopskaita tos neapmeklē vai vispār nezina, ka šādi pasākumi tiek organizēti. Iespējams, tas ir tāpēc, ka no aptaujas dalībnieku skaita tikai 52,1% dzīvo Ulbrokā. Kā liecina apkopotie aptaujas dati, Ulbrokas iedzīvotājiem brīvā laika pavadīšanai pie ezera ir nozīmīga visos gada laikos.

Visaktīvāk ezers tiek apmeklēts vasarā, arī pavasarī, rudenī un ziemā Ulbrokas ciema iedzīvotāji labprāt uzturas tā tuvumā. Galvenokārt viņi uzturas pie ezera, lai veiktu

pastaigas svaigā gaisā, bet vasaras periodā to izmanto, lai varētu atpūsties sauļojoties, peldoties, sportojot. Ikdienas gaitām un citiem nolūkiem arī ir noderīga ezera apkārtnes teritorija.

PIEŅEMTIE APZĪMĒJUMI

	Daudzstāvu apbūve
	Savrupmāju apbūve
	Publiskie pakalpojumi
	Publiska apbūve
	Ūdens teritorijas
	Rūpnieciskā apbūve
	Ulbrokas muiža
	Simtgades skvērs
	Dabas teritorijas

AKTIVITĀTES

	pastaiņa		āra trenāžieri
	peldēšana		Pil "Pienenite"
	sauļošanās		KAC
	rotaļu laukums		stāvieta
	seitosana		policija
	futbols		pasts
	skriešana		ēdināšana
	mūzika		pietura
	voleibols		veikals

2. attēls. Esošā situācija – apbūves struktūra un pieejamās aktivitātes (Avots: autora apkopojums)

Veiktā aptauja apliecina, ka ezera publiskās ārtelpas pieeja Ulbrokas ciema iedzīvotājiem ir ļoti nozīmīga un nepieciešama. Tas nozīmē, ka ezera apkārtnes infrastruktūrai jābūt labiekārtotai. Vairākums respondentu uzskata, ka pieejamais Ulbrokas dzirnavezera

apkārtnes labiekārtojums ir “ļoti labs” vai “drīzāk labs”. Aptaujātajiem iedzīvotājiem vislabāk patīk iekārtotās meža takas, skeitlaukums un laipa ezerā. Viņi vēlētos, lai pašvaldība lielāku vērību veltītu sabiedrisko tualešu labiekārtošanai un ezera apkārtnē esošajiem apstādījumiem.

Respondentu priekšlikumi un komentāri atklāj nepieciešamību sakārtot *meža taku*, to regulāri apsekot, nolietotos elementus atjaunot vai aizstāt. Viņi iesaka, ka vajadzētu ezera otrajā pusē gar muižu izveidot koka taku, līdzīgi kā jau ir meža taka, tīrīt krastmalas dabisko apaugumu – gan krūmu stāvu, gan pieeju ūdenim. Teritorija jāapzaļumo ar stādījumiem – kokaugiem, ziemcietēm, zālveida ziemcietēm, sīpolpuķēm, ūdensaugiem un noteikti jāsakārto esošā gājēju infrastruktūra – izbūvēto celiņu savienojuma mezgli – vietām vertikālā plāna nesakritības dzīvē rezultējas ar klupinošām betona apmalēm. Arī zem soliņiem jāizbūvē cieta vai irdeno segumu – šobrīd daudzi ieauguši zālē vai tieši otrādi – intensīvi “nostaigāti”, ieteicams izvēlēties savstarpēji saskanīgas arhitektūras mazās formas un segumu materiālus. Nepieciešams izvietot teritorijā atpūtas mēbeles – zvilņus, špuļtīklus, dēļu klājus. Uzmanības vērts ir ieteikums ieklausīties un izprast teritorijas lietotājus un definēt teritorijas lietošanas mērķi/attīstības koncepciju – izvairīties no nepārdomātiem vides objektiem vai aktivitāšu elementiem.

Var secināt, ka iedzīvotāji apmierināti ar jau paveikto. Kā galveno trūkumu norādot, ka nav gājēju celiņi ezera dienvidu pusē, tādējādi nav iespēja pilnībā apiet ap ezeru droši, jo jāiet pa ielas braucamo daļu.

Ulbrokas dzirnavu ezera plānotā izmantošana Stopiņu novada teritorijas plānojumā

Ikdienas uzturēšana.

Pētījuma gaitā iegūtie dati, novērojumi un aptaujas rezultāti liecina, ka ikdienas uzturēšanas darbiem netiek veltīta pietiekama apsaimniekošana. Darbi tiek veikti tikai tad, kad kāds no labiekārtojuma elementiem jau kļuvis nelietojams.

Gadskārtējā budžetā būtu jāiekļauj soliņu krāsošana, atkritumu urnu, iekārtu tehniskā nolietojuma regulāra apsekošana. Ja kādai no iekārtām spēkā vēl ir izstrādājums izgatavotāja garantija, noteikti savlaicīgi jāinformē par nepieciešamo apkopi.

Ezera pludmales zonu pirms peldēšanās un sauļošanās sezonas jāpapildina ar pludmales smiltīm. Pludmales zonā krasta līnija jāattīra no ūdens augiem, tā palielinot pieeju ūdenim.

Nepieciešama regulāra krasta zonas pašsīzējas krūmāju attīrīšana, saglabājot vērtīgākos, ainaviskākos kokus. Tas būtu labs iesākums turpmāko gājēju ceļu izbūvei.

Īstermiņu darbi.

Lai bagātinātu ainavisko vērtību, plānā jāiekļauj jaunu stādījumu grupu izveide.

Īstermiņā darbu īstenošanai jāieplāno finansējums pašvaldības budžetā, vai arī piesaistot fondu finansējumu vai fondu finanšu instrumenti kopā ar pašvaldības budžeta finansējumu.

Būtiski veicamo darbu sarakstā iekļaut sezonas būves – īslaicīgai lietošanai. Tām nepieciešama būvniecības iecere un būvdarbi.

Vasaras tirdzniecības vieta – nepieciešams novietot būvi un nodrošināt ar nepieciešamajiem inženiertīkliem. Lai īstenotu tirdzniecību, nepieciešams organizēt nomas tiesību izsolī. Tirdzniecības vietas novietojumam jāizvēlas teritorija, kur sasniedzami centralizētie inženiertīkli.

Līdzīgi jārikojas sabiedrisko sanitāro būvju izvietošanai. Pakalpojuma nodrošināšanai ir vērts apsvērt iespēju piesaistīt pakalpojumu piedāvājošas kompānijas. Tam nepieciešams

organizēt iepirkuma procedūru. Tas būtu veiksmīgs modelis, jo pašvaldība apmaksātu pakalpojumu, bet tā apsaimniekošanu īstenotu profesionāla pakalpojuma sniedzējs.

Ilgtermiņu darbi.

Ilgtermiņā galvenokārt ir veicami darbi, kuru realizācijai nepieciešams publiskais iepirkums, topogrāfiskā izpēte, ģeotehniskā izpēte, būvniecības iecere, būvprojekts un būvdarbi. Ja tiek skarti privātīpašumi, nepieciešams vienoties ar privātajiem zemes īpašniekiem un pamatfinansējumu piesaistīt no pašvaldības budžeta. Vēlams šo iespēju kā nepieciešamu rīcību iekļaut attīstības programmā.

Gājēju celiņa savienojums starp Ezermalas ielu un PC25 šķērso privātīpašumu. Lai šādu projektu realizētu, pašvaldībai jāatpērk zeme, vai arī jāatrod citāda vienošanās ar zemes īpašnieku par celiņa izbūvi. Gājēju celiņu un veloceliņu izbūve gar Acones ielu un pašvaldības ceļu PC25 ne tikai uzlabos Ulbrokas ezera apkārtnes pieejamību, bet arī būs nozīmīgs Ulbrokas ciema iedzīvotāju mobilitātes savienojums starp ciema apdzīvotajām vietām. Tas veicinātu iedzīvotājus to biežāk izmantot pastaigām, laika pavadīšanai ārpus telpām un aktīvai sportošanai.

Gājēju celiņi jāparedz vismaz 2,5 metru plati. Esošās teritorijas pietiek, lai to pēc iespējas novirzītu no ielu braucamās daļas. Tos iespējams izbūvēt uz zemes un kā laipas uz skrūvpāļiem. Neatņemama gājēju celiņu infrastruktūras sastāvdaļa ir arī apgaismojums.

Ulbrokas dzirnavu ezera publiskās ārtelpas attīstības modelis

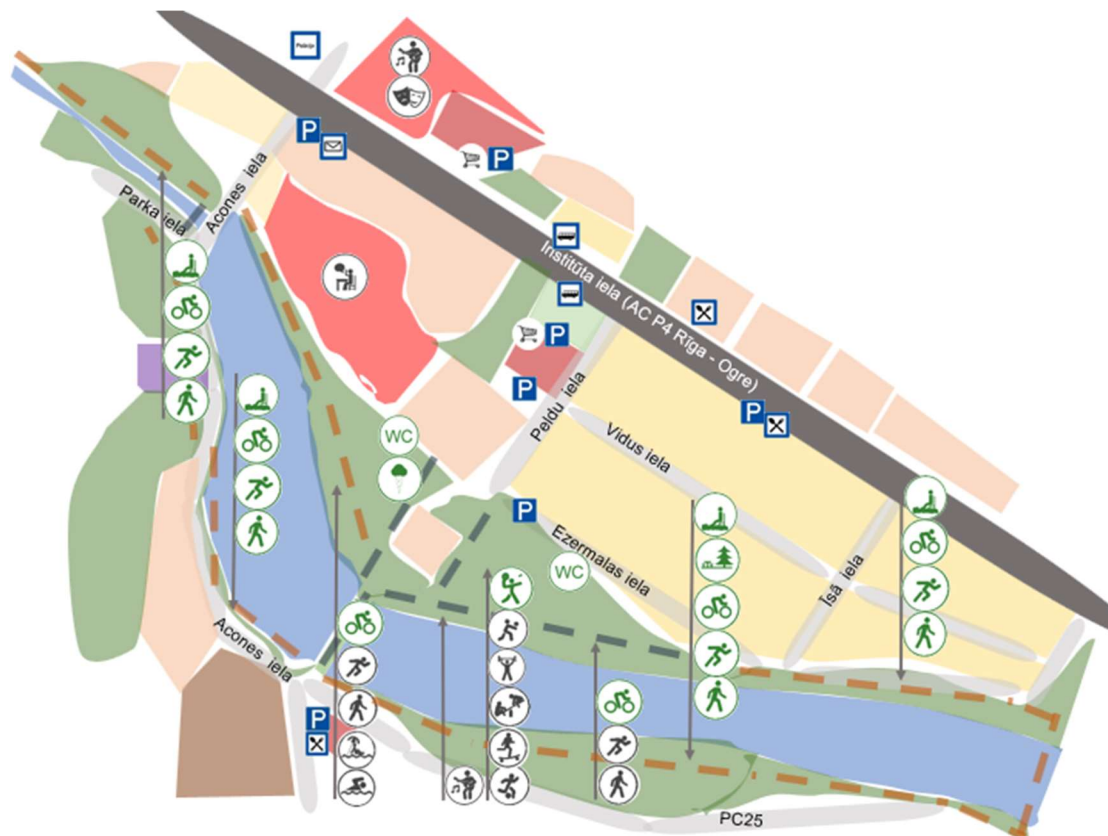
Ulbrokas ezera apkārtnē ir nozīmīga publiskā ārtelpa Ulbrokas ciemā. Lai tās attīstība būtu secīga nepieciešams izstrādāt kopējo teritorijas attīstības vīziju, definēt detalizētu rīcības plānu vai tematisko plānojumu. Tas veicinātu īstenot teritorijas secīgu attīstību un paredzamu finansējuma investīcijas. Plānojumam ir jābūt ar reāli sasniedzamām aktivitātēm, lai tas nebūtu tikai “plāns uz papīra”.

Drošu gājēju celiņu izbūve ap Ulbrokas ezeru mudinātu iedzīvotājus biežāk pārvietoties ar kājām vai velosipēdu. Tas noteikti ir videi draudzīgāks un iedzīvotāju veselībai piemērotāks pārvietošanās veids. Savukārt kopējā kontekstā tas iezīmētu ilgtspējīgas plānošanas attīstību novadā.

Attīstot gājēju celiņu infrastruktūru ap Ulbrokas ezeru iespējams nākotnē tos pagarināt līdz Vālodzes ciemā esošajam Līgo parkam, tādējādi savienojot divus ciemus ar drošu gājēju infrastruktūru.

Jāpiemin arī “Stopiņu novada tūrisma un rekreācijas tematiskais plānojums, galveno stratēģisko attīstības virzienu noteikšana līdz 2030. gadam”. Tā otrajā pielikumā “Stopiņu novada tūrisma un rekreācijas piesaistes” izstrādāts “Stopiņu novada Satiksmes infrastruktūras tematiskais plānojums “Stopiņu novada velo maršrutu tīkla shēma” plānota Sauriešu ūdenskrātuves un tai pieguļošās teritorijas rekreatīvā slodze, bet Ulbrokas ezeram tādas nav.

Veiksmīgs piemērs ir 2010. gadā, kad sadarbībā ar Zemkopības ministriju tika atjaunoti zivju resursi ezera ūdenstilpnē. Ezers iekļauts reģionālā velo maršruta Nr. 12 maršruta "Lejasdaugava–Ogres upes ieleja". Atjaunots futbola laukuma segums sadarbībā ar Futbola federāciju. Soliņi uzlikti, bet to ikdienas uzturēšana atstāta novārtā. 2020. gadā uzsāks īstenot LEADER projekts “Rotaļu taka”. Paredzēts iestaigātās takas vietā izbūvēt bruģētu taku ar iestrādātiem dažādiem rotaļu elementiem.

PIENĒMTIE APZĪMĒJUMI

	Daudzstāvu apbūve
	Savrupmāju apbūve
	Publiskie pakalpojumi
	Publiska apbūve
	Ūdens teritorijas
	Rūpnieciskā apbūve
	Ulbrokas muiža
	Simtgades skvērs
	Dabas teritorijas

AKTIVITĀTES

	pastaiga		āra trenāžieri
	peldēšana		PIL "Pienenīte"
	sauļošanās		KAC
	rotāļu laukums		stāvvietā
	seitosana		policija
	futbols		pasts
	skriešana		ēdināšana
	mūzika		pietura
	voleibols		veikals

3. attēls. Priekšlikums Ulbrokas ezera publiskās ārtelpas uzlabošanai (Avots: autora apkopojums)

Secinājumi.

1. Ulbrokas ezera apkārtnē ir nozīmīga publiskā ārtelpa novada un Ulbrokas ciema iedzīvotājiem.
2. Stopiņu novada pašvaldības attīstības normatīvajos dokumentos nav izcelta kā prioritāte Ulbrokas ezera publiskās ārtelpas attīstība, tādējādi nav izvirzīti mērķi un rīcības.

3. Realizētie projekti Ulbrokas ezera apkārtnē iezīmē, ka tie tiek realizēti kā nepieciešamība nevis ne kā plānotas rīcības.
4. Stopiņu novada Ilgtspējības stratēģijas Investīciju plānā ir paredzēta tikai viena svarīga Ulbrokas ezera apkārtnes pilnveidēds rīcība "Ietves un apgaismojuma ierīkošana Acones ielā no Ulbrokas centra līdz Dauguļupes ielai".
5. Aptaujas rezultāti rāda, ka iedzīvotāji labprāt izmanto Ulbrokas ezera apkārtni. Viņi atzinīgi novērtē jau veikto labiekārtojumu un norāda uz nepilnībām, kas saistās ar ikdienas apsaimniekošanu, kā arī to, ka ir nepieciešams komplekss attīstības risinājums.

Priekšlikumi.

1. Lai Ulbrokas dzirnavu ezers kļūtu patiesi nozīmīgs dabas resurss, teritorijas ilgtspējas un sabiedrības veselības veicinātājs, nepieciešams Ulbrokas ezera publisko ārtelpu iekļaut Stopiņu novada attīstības stratēģijas rīcības un investīciju plānā, precīzi definējot mērķi un tam atbilstošas rīcības attīstības programmā.
2. Izstrādājot Ulbrokas ezera kopējo attīstības vīziju, detalizētajā plānā jāietver nepieciešamie infrastruktūras uzlabojumi.
3. Balstoties uz izstrādātajiem priekšlikumiem, vēlams izstrādāt apsaimniekošanas un reālu rīcības plānu. Tālākais solis būtu uzlabot ikdienas apsaimniekošanas plānu, ietverot regulārus esošās infrastruktūras uzraudzības un atjaunošanas darbus.
4. Nepieciešams grupēt veicamos darbus to laika periodos, kāds nepieciešams to realizēšanai. Svarīgi izstrādāt laika grafiku gājēju un velo celiņu izbūves realizācijai.
5. Pastāvīgu ezera teritorijas vides uzlabošanu un vienmērīgas attīstības veicināšanu var sekmēt sistemātiska iedzīvotāju viedokļu izzināšana un intervijas. Tāpēc ieteicams veikt līdzīgas aptaujas arī turpmāk. Īpaši svarīgi iekļaut paustos viedokļus, izstrādājot pašvaldības attīstības/plānošanas dokumentus.

Piesaistot finanšu līdzekļus Ulbrokas ezera publiskās ārtelpas attīstībai, tā kļūs pievilcīgāka gan vietējiem iedzīvotājiem gan kā tūrisma objekts.

Secinājums - pašvaldībai jārespektē dabas resursu pieejamības nodrošināšana iedzīvotājiem, jo tie spēlē lielu lomu ne tikai teritorijas ilgtspējas, bet arī sabiedrības garīgās un fiziskās veselības veicināšanā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Attīstības plānošanas sistēmas likums, 2008, skat.03.01.2020.
<https://likumi.lv/ta/id/175748-attistibas-planosanas-sistemas-likums>
2. Centrālās statistikas datu bāze, skat. 20.01.2020,
<https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/db>
3. Dodies.lv, skat. 23.12.2019,
<https://vesture.dodies.lv/#m=12/56.94703/24.27532&l=O/2>
4. Ekonomikas ministrija_Informatīvo ziņojumu par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm, 2018, skat. 20.01.2020,
https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/dsp/EMZino_06072018_full.pdf
5. European Collections.eu, skat.08.09.2019.
https://www.europeana.eu/portal/lv/record/92085/lvb_zl_27600.html
6. Ezeri.lv, skat.20.10.2019, <https://www.ezeri.lv/database/2318/>
7. Likumi.lv, www.likumi.lv

8. Par Daugavas krastu muižu apbūve 18.gs. beigās -- 20.gs. sākumā : [Rakstu cikls] / Mater. sagat. Jānis Zilgalvis. Saturs: Ulbrokas muiža : [Rīgas raj.], Izglītība un kultūra, 1995 (8.jūn.)
9. Rusovs, Baltasars, Livonijas kronika, IK "Arto-1", faksimilizdevums, 2011, 56 lpp.
10. Spārtis, Ojārs, Ulbrokas muiža : [Rīgas raj.] Skola un Ģimene, 1997 (6.jūn.), Nr. 6 [4.]lpp. (vāks)
11. Stopiņu novada attīstības programma 2012.-2018.gadam, 2012, skat.10.10.2019., <https://www.stopini.lv/lv/attistiba/attistibas-planosanas-dokumenti-un-normativie-akti/arhivs/stopinu-novada-attistibas-programma-2012-2018gadam>
12. Stopiņu novada attīstības programma 2019.-2025.gadam, 2019, skat.10.10.2019., <https://stopini.lv/lv/attistiba/attistibas-planosanas-dokumenti-un-normativie-akti/stopinu-novada-attistibas-programma-2019-2025gadam>
13. Stopiņu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam, 2013, skat.12.10.2019., <https://stopini.lv/lv/attistiba/attistibas-planosanas-dokumenti-un-normativie-akti/ilgtspejigas-attistibas-strategija-lidz-2030gadam>
14. Stopiņu novada mājas lapa, www.stopini.lv
15. Stopiņu novada Teritorijas plānojums 2004.-2016.gadam, 2003, skat.10.10.2019., <https://www.stopini.lv/lv/attistiba/attistibas-planosanas-dokumenti-un-normativie-akti/arhivs/stopinu-novada-teritorijas-planojums-2004-2016-gadam>
16. Stopiņu novada Teritorijas plānojums ar 2009.gada grozījumiem, 2009, skat.10.10.2019., https://stopini.lv/media/Saist_not_zaudejusi_speku/29_09Apbuves_noteikumi.pdf
17. Stopiņu novada Teritorijas plānojums no 2017.gada, 2016, skat.10.10.2019., <https://stopini.lv/lv/attistiba/attistibas-planosanas-dokumenti-un-normativie-akti/stopinu-novada-teritorijas-planojums-no-2017-gada>
18. Stopiņu novada Satiksmes infrastruktūras tematiskais plānojums, 2015, skat.21.01.2020. https://stopini.lv/media/Attistiba/Satiksmesplanojums/Velomarsrutu_tiklsA3.pdf
19. Teivens, Arno, Latvijas dzirnavas, Daugava, Stokholma, 1985, 297 lpp.
20. Zariņa, Anna, Viena diena Rīgas apkārtnē, Avots, Rīga, 1988, 64 lpp.